Муркаш район хаçачĕ

Çĕнтерӳ ялавĕ

1944 çулхи çу уйăхĕн 5-мĕшĕнченпе тухать

2 (7856) № ✻ Шăмат кун, 2011 çулхи кăрлач (январь) уйăхĕн 15-мĕшĕ ✻ Хакĕ ирĕклĕ

Хĕл варринчи чечек тĕнчи...

Эсир сăн ӳкерчĕкре куракан Светлана Сильвестровна Шапошникова пек тăван ене тата çĕр ĕçне юратакансем пулсан ялсем çĕнелесси, садсем илемленесси пирки иккĕленӳ çук. Килти хушма хуçалăхра чечек тĕнчине атлантарассипе чунне парса ĕçлекен хĕрарăм пирки хаçатăн 5-мĕш страницинче вуласа пĕлме пултаратăр.

А. БЕЛОВ сăн ӳкерчĕкĕ.

Официаллă

Медальпе наградăланă

Чăваш Енри Шалти ĕçсен министерстви çине хунă задачăсене пурнăçлама пулăшу панăшăн Чăваш Республикин Шалти ĕçсен министрĕн 2010 çулхи январĕн 11-мĕшĕнчи 71 № хушăвĕпе Муркаш район администрацийĕн пуçлăхне **Юрий Александрович ИВАНОВА** «Чăваш милицине 90 çул» медальпе наградăланă.

Пĕрлешӳллĕ хуçалăхсенче

Сăвăм пирки

Район администрацийĕн ял хуçалăх пайне кăрлачăн 15-мĕшĕ тĕлне ял хуçалăх производство кооперативĕсенчен тăратнă оперативлă кăтартусемпе пĕтĕмпе 2156 пуç (пĕлтĕр – 2115 пуç) сумалли ĕне пулнă.

Асăннă кун тĕлне кашни ĕне пуçне вăтамран 10,1 килограмм (пĕлтĕр – 10,8 кг) сĕт сунă.

Паянхи куна чи пысăк сăвăм Суворов яч. хис. хуçалăхра: 14,8 кг. Иккĕмĕш вырăна 13,6 кг сĕт суса Orининсем йышăнаççĕ. «Свобода», «Ударник», «Передовик» хуçалăхсенче те вăтам сăвăм 10 кг ытла.

Чи пĕчĕк кăтарту Чапаев яч. хис. ял хуçалăх производство кооперативĕнче: ĕне пуçне вăтамран 4,7 кг сĕт сăваççĕ.

Хамăр инф.

ХИСЕПЛĔ КАЛЕМ ĂСТИСЕМ, ПОЛИГРАФИ ПРЕДПРИЯТИЙĕСЕН ТАТА ХАÇАТ-ЖУРНАЛ САЛАТАКАН СЛУЖБĂСЕН ĔÇЧЕНĔСЕМ!

Сире професси уявĕпе – Чăваш пичечĕн кунĕ ячĕпе саламлатăп!

Хальхи тĕнче вăл – информацин питĕ пысăк анлăшĕ. Сирĕн нумай енлĕ ĕç кăтартăвĕсем паян кашни сферăрах кирлĕ. Эсир тăван Чăваш Ене ăнăçлă аталантармалли вăй пулса тăратăр. Эсир ырми-канми вăй хунипе тата профессионализма пула республикăра тăнăç тата пахалăхлă информаци анлăшне туса хунă. Информацисен калăпăшĕпе тĕрĕслĕх тĕп вырăнта пулса тăраççĕ.

Сирĕн ĕç кăткăс та ответлă. Эсир чи çинçе структурăпа – сăмахпа ĕçлетĕр. Унăн вăйĕ вара калама çук пысăк. Пысăк калăпăшлă информацие те пĕчĕк формăна шăнăçтарма пултаратăр. Информаци технологийĕсем анлă аталаннă тапхăрта çут ĕçĕн пĕлтерĕшлĕ вăйĕ пулса тăратăр, пире çĕнĕ хыпарсемпе паллаштаратăр, вăхăтпа тан пыма пулăшатăр. Грексем авалах «Илемлĕ калама пултарни – ăнлантарăвăн никĕсĕ» тесе калани пур. Журналистсен яр усă пултарулăхĕпе эсир çынсен обществăлла ăнланăвĕ çине витĕм кӳретĕр, пурнăçа çĕнĕлле курма вĕрентетĕр.

Чăваш публицисчĕ тата ученăйĕ Николай Васильевич Никольский пуçăннă ĕçе ăнăçлă аталантарса пырса эсир ĕмĕрхи темăсене çутататăр. Кусем вĕсем тăван тавралăха юратасси, лайăххине шанасси, пирĕн тĕнчере çыннăн пĕлтерĕшне ăнланасси. Шанса тăратăп, çырав ĕçченĕсен пуян еткерлĕхĕ журналистикăра çĕнĕ, тарăн пĕлтерĕшлĕ тата нравственноç енчен пысăк шайра тăракан ĕçсем кун çути курма май парĕ.

Пирĕн ĕçри килĕшӳ малашне те аталанса тата çирĕпленсе пырасса шанатăп. Малашне те ответлă, тĕрĕслĕх, пысăк профессионализм тата гражданла активлă позици сирĕн ĕçĕн тĕп принципĕсем пулса юлĕç.

Пур журналистсене, редакцисен сотрудникĕсене, полиграфи предприятийĕсен тата изданисене вулакансем патне çитерекен службăсен ĕçченĕсене хайсен ĕçне чуна парса пурнăçланăшăн тав сăмахĕ калатăп. Сире ырă сывлăх, творчество ĕçĕнче çĕнĕ çитĕнӳсем, вулакансен юратăвне сунатăп!

М. ИГНАТЬЕВ,
Чăваш Республикин Президенчĕ.

Райадминистрацире

Хисеп грамотине тивĕçнĕ

Район администрацийĕн пуçлăхĕн 2010 çулхи декабрĕн 27-мĕшĕнчи 1026 № йышăнăвĕпе çаксене район администрацийĕн Хисеп грамотипе наградăланă:

– ял хуçалăх производствинче нумай çул хушши тăрăшса ĕçленĕшĕн **Галина Георгиевна АЛЕКСАНДРОВĂНА**, «Ударник» хуçалăхăн вылăх-чĕрлĕх енĕпе ĕçлекен бухгалтерне;

– нумай çул хушши тăрăшса ĕçленĕшĕн тата обществăлла ĕçсене активлă хутшăннăшăн **Маргарита Михайловна ИСАКОВĂНА,** Хорнуй ял тăрăхĕн администрацийĕн тĕп эксперт специалистне.

Ял хуçалăх производствинче нумай çул хушши тăрăшса ĕçленĕшĕн район администрацийĕн пуçлăхĕн 2010 çулхи декабрĕн 29-мĕшĕнчи 1031 № йышăнăвĕпе çаксене район администрацийĕн Хисеп грамотипе наградăланă:

– **Елена Владимировна НИКОЛАЕВĂНА**, «Моргаушская» чăх-чĕп фабрикин хушма ĕçченне;

– **Валентина Николаевна ЗАЙЦЕВĂНА**, «Моргаушская» чăх-чĕп фабрикин хушма ĕçченне.

Районăн экономикăпа социаллă аталанăвне тивĕçлĕ тӳпе хывнăшăн тата обществăлла ĕçе активлă хутшăннăшăн район администрацийĕн пуçлăхĕн 2011 çулхи январĕн 11-мĕшĕнчи 1 № йышăнăвĕпе районти потребительсен обществин Мăн Сĕнтĕр райпо канашĕн председательне **Людмила Петровна МАЙКОВĂНА** район администрацийĕн Хисеп грамотипе наградăланă.

Демографи

13 ача ытларах çуралнă

Çулталăк вĕçленчĕ, апла пулсан хăш-пĕр ĕçе пĕтĕмлетме те вăхăт çитрĕ. Пурнăçра эпир ырри пирки ытларах ĕмĕтленетпĕр-çке. Иртнĕ çул районта 420 ача кун çути курчĕ. 2009 çул вара ку кăтарту 407 çынпа танлашнă. Ача йышĕ хутшăнни паллах пире пурне те савăнтарать. Муркаш ял тăрăхĕнче 74 ача çуралнă, Москакасси ял тăрăхĕнче 42 çĕнĕ кайăк ăшă çемьене вĕçсе килнĕ. Çатракасси ял тăрăхĕнче 35 ача кун çути курнă.

Шел пулин те пурнăçран уйрăлакансен йышĕ 663 çын пулнă. 2009 çулта вара ку кăтарту 619 çынпа танлашнă. Мăн Сĕнтĕр ял тăрăхĕнче 96 çын вилнĕ. Ильинка ял тăрăхĕнче 54-ăн пурнăçран уйрăлнă. Муркаш ял тăрăхĕнче вара çут тĕнчерен уйрăлакансем 52-ĕн пулнă.

Çĕнĕ çемье çавăракансем иртнĕ çулхипе танлаштарсан сахалтарах. 2009 çулта 210 çемье пулнă. 2010 çулта вара 190 мăшăр кăна пĕрлешме шутланă. Çав хушăрах 84 çемье арканнă. Ку кăтарту 2009 çулта та çав шайрах пулнă. Çатракасси ял тăрăхĕнчи çемьесем ытларах арканнă.

М. РУБЦОВА,
ЗАГС уйрăмĕн пуçлăхĕ.

Конкурс

Хăшĕн сайчĕ ăнăçлăрах?

Вырăнти самоуправлени органĕсен ĕçнехĕлне уççăнрах çутатас, вĕсем тивĕçтерекен муниципаллă услугăсем пирки Интернетăн информаципе телекоммуникаци сечĕпе туллинрех пĕлтерсе тăрас тĕллевпе ял тăрăхĕсен официаллă сайчĕсен «Муркаш районĕнчи ял тăрăхĕсен чи лайăх сайчĕ – 2011» конкурс ирттереççĕ. Вăл кăçалхи январĕн 11-мĕшĕнчен тытăнса апрелĕн 25-мĕшĕччен иртет.

Конкурса районти ял тăрăхĕсен 16 сайчĕ хутшăнать. Конкурс номинацийĕсем – «Чи лайăх сайт», «Сайтăн чи лайăх дизайнĕ», «Чи нумай усă куракан сайт».

Конкурс итогĕсене пĕтĕмлетнĕ чухне жюри сайтсен пĕлтерĕшĕпе анлăшне, дизайнне, унпа мĕн чухлĕ çын усă курнине шута илет.

Ял тăрăхĕсен сайчĕсен конкурсне районта иккĕмĕш хут ирттереççĕ. Пĕрремĕш конкурс иртнĕ çулта пулнăччĕ. Ун чухне «Чи лайăх сайт» номинацире Ильинка ял тăрăхĕн сайчĕ 1-мĕш вырăна, Турай ял тăрăхĕн сайчĕ 2-мĕш вырăна, Уйкас Янасал ял тăрăхĕн сайчĕ 3-мĕш вырăна тивĕçме пултарнăччĕ.

«Сайтăн чи лайăх дизайнĕ» номинацире Юнкă ял тăрăхĕн, «Чи нумай усă куракан сайт» номинацире Муркаш ял тăрăхĕн сайчĕсем çĕнтерӳçĕсем пулса тăнă.

Хамăр инф.

Кăшальня

Служба вăхăтĕнче асăрханулла пулăр

Январĕн 19-мĕшĕнче православи тĕнне ĕненекенсемшĕн пысăк уяв – Иисус Христос Турăна тĕне кĕртнĕ кун. Çавна май январĕн 18-19-мĕшĕсенче район территорийĕнчи чиркӳсемпе кĕлĕ çурчĕсене пухăнакансене асăрханулăх пирки аса илтеретпĕр. Сивĕ, сывлăшри нӳрĕк пысăк пулни, пĕвесем сывăхĕнче çынсене тăма хуплăнчăк вырăнсем çукки, алкоголе ытларах ĕçни тата ытти хăшпĕр сăлтавсем тимлĕ пулма ыйтаççĕ.

Район администрацийĕн гражданла оборонăпа чрезвычайлă лару-тăру секторĕн ертӳçин Н. Милютинăн сĕнĕвĕсем çапла. Ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсен вырăнти чиркӳсен е кĕлĕ çурчĕсен настоятелĕсемпе пĕрле шыва кĕмелли вырăна палăртса çынсем валли хывăнса тăхăнмалли кабинăсем вырнаçтармалла. Служба вăхăтĕнче вĕри чей те хатĕрлемелле.

Пăр çинче çынсен асăрханулăхне шалти ĕçсен пайĕн сотрудникĕсем, медицина ĕçченĕсем тата халăх дружинникĕсем сыхлассине йĕркелемелле. Шалти ĕçсен пайĕн пуçлăхĕ Е. Плечов пĕлтернĕ тăрăх службăсен иртекен кашни вырăнтах дежурствăра милици сотрудникĕсем пулаççĕ.

Пĕлтĕрхи шăрăха пула шыв кирлĕ чухлĕ сивĕнсе çитменнипе пăр хулăн шăнман. Çавăнпа та кашнинех хăрушсăрлăх пирки шухăшламалла.

Енчен те инкек пулчĕ пулсан çынна сивĕ шывран туртса кăлармалла. Ăшă (вĕри мунчана мар!) пӳлĕме илсе кĕмелле. Йĕпе çи-пуçне хывса типпине, пуç çине калпак тăхăнтартмалла. Çиелтен хулăн утиялпа чĕркемелле. Вĕри чей е шыв ĕçтермелле. Ăшă парса тăракан хатĕрсене ĕнсе, кăкăрсем çине, хул хушшисем тĕлĕнче тытмалла. Малтанах кĕлеткене ăшăтмалла, кайран – урасемпе алăсене. Çыннăн сывлăхĕ хăрушлăхра пулсан çийĕнчех медицина пулăшăвĕ памалла.

Н. НИКОЛАЕВА.

Ĕçре пултаруллă

Тăрăшулăхпа палăрать

Эсир сăн ÿкерчĕкре Любовь Витальевна Малышевăна куратăр. 2004 çултанпа вăл Чăваш Республикин Çар комиссариачĕн Муркашпа Элĕк районĕсен пайĕнче вăй хурать. Шанса панă ĕçе ответлăха туйса пурнăçланăшăн, ыттисемпе кăмăллă та таравтлă пулнăшăн хисеплеççĕ ăна коллективра.

В. ШАПОШНИКОВ сăн ÿкерчĕкĕ.

Пирĕн паллă ентешсем

Сурăм çăлтăрĕ

Январĕн 11-мĕшĕнче пирĕн паллă ентешĕн – прозаикпа философăн, поэтăн тата 10 ытла кĕнеке авторĕн Ю.И. Скворцовăн 80 çулхи юбилейне халалласа Йÿçкасси Культура çуртĕнче «Чăваш проза ăсти» ятпа литература каçĕ иртрĕ.

Вăл Хурăнкасси ялĕнче 1931 çулта çуралнă. Паллă ентешĕн пултарулăх çул-йĕрĕ пирки Йÿçкасси шкулĕн учительници Л.Г. Васильева туллин каласа пачĕ. Уяв каçĕнче унăн сăввисемпе çырнă юрăсене Культура çуртĕ çумĕнчи художество пултарулăх ушкăнĕ шăрантарчĕ. Кунпа пĕрлех кĕнекесен выставкипе тата «Чăваш прозин маçтăрĕ» буклетпа паллашма май пулчĕ. Ăна Муркашри ял тăрăхĕсем хушшинчи тĕп библиотека хатĕрленĕ. Йÿçкасси шкулĕнче вĕренекенсем «Сурăм каччи» литература композицине лартса пачĕç.

Мероприяти В.Ф. Кирсаковăн «Сурăм хĕрĕ» телефильмăн пайĕсене пăхнипе вĕçленчĕ.

Э. ДИМИТРИЕВА,
Муркашри ял тăрăхĕсем хушшинчи тĕп библиотекăн инноваципе методика секторĕн заведующийĕ.

Ача амăшĕн капиталĕпе пÿрт лартма та пулать

Пенси ыйтăвĕсемпе

Пурăнмалли çурт-йĕр тума тата ăна реконструкцилеме усă курнă чухнехи укça-тенкĕ тăкакĕсене саплаштарма ача амăшĕн (çемье) капиталĕпе усă курассипе çĕнĕ майсем туса панă. Кунпа пĕрлех пурăнмалли çурт-йĕр условийĕсене лайăхлатма каякан тăкаксемпе çыхăннă вăхăта чакарассипе те улшăнусем пур. Вĕсем пирки 2010 çулхи июлĕн 28-мĕшĕнче йышăннă 241 № Федераллă саккунра тата РФ Правительствин 2010 çулхи ноябрĕн 27-мĕшĕнчи 937 № йышăнăвĕнче каланă.

ХАЛĔ МАЙСЕМ ЫТЛАРАХ

Пĕрремĕшĕнчен, харпăр хăйĕн çурт-йĕрне тăвас тата реконструкцилес тесен малашне подрядчик – строительство организацийĕ кирлĕ пулмасть. Пурăнмалли çурт-йĕре реконструкциленĕ чухне вара пурăнмалли пĕтĕмĕшле лаптăк пурăнмалли çурт-йĕрĕн учет виçинчен (нормăпа пăхса хунă шайран) кая пулмалла мар.

Ача амăшĕн капиталĕпе пăхнă укça-тенкĕне сертификат хуçине икĕ тапхăрпа уйăрса параççĕ. Унăн пĕрремĕш пайне çурт-йĕр тума уйăраççĕ. Анчах та çĕр харпăрлăхĕ, строительство ĕçĕсене пуçăнма юрани пирки, çурта реконструкциленĕ чухне вара ăна реконструкцилесси пирки документсем кирлĕ.

Укçа-тенкĕн иккĕмĕш пайне пĕрремĕш пайне илнĕренпе ултă уйăх иртиччен уйăраççĕ. Ăна вали вара çурт-йĕре тăвассипе е реконструкцилессипе тĕп ĕçсене пурнăçланине çирĕплетекен документсем тăратмалла. Тивĕçлĕ ĕçсене туса ирттернине çирĕплетекен документ формине тата ăна памалли йĕркене Раççей Федерацийĕн Регион аталанăвĕн министерстви РФ Правительствипе çирĕплетме виçĕ уйăхран кая юлмасăр тăратма тивĕç.

Иккĕмĕшĕнчен, ача амăшĕн капиталĕпе çурт-йĕр тума тухса кайнă тăкаксене (енчен те çурт-йĕр харпăрлăхне 2007 çулхи январĕн 1-мĕшĕ хыççăн çирĕплетнĕ пулсан), çурт-йĕре реконструкцилеме (вăл харпăрлăха куçнин вăхăтне пăхмасăр) кайнă тăкаксене саплаштарма усă курма май пур.

Виççĕмĕшĕнчен, çурт-йĕр условийĕсене лайăхлатма каякан пур йышши тăкаксене саплаштарма укçа-тенкĕ уйăрасси икĕ уйăхпа танлашать. Унччен ку тапхăр 2 уйăхран тытăнса 9 уйăх таран пулнăччĕ.

2007 çултан тытăнса Чăваш Республикинче ача амăшĕн капиталĕн сертификачĕсене 26 пине яхăн панă. Икĕ çула яхăн тапхăр хушшинче ача амăшĕн капиталĕпе усă курасси пирки 6,5 пин ытла заявлени пулнă. Ача амăшĕн капиталĕ шучĕпе пĕр хут паракан 12 пин тенкĕне илекенсем 30 пин çынна танлашнă. Пĕтĕмĕшле вĕсем 2 миллиард та 300 миллион тенкĕне тивĕçнĕ.

Ача амăшĕн капиталĕпе виçĕ майпа усă курма пулать: çурт-йĕр условийĕсене лайăхлатма, ачасене вĕрентме тата ача амăшĕн пухăнакан пенсийĕн шайне хăпартма. Ача амăшĕн капиталĕпе çак тапхăра вĕсене тивĕçлисенчен 22 проценчĕ усă курнă. Усă курнă пĕтĕмĕшле сумма 1 миллиард та 740 миллион тенкĕпе танлашать.

Укçа-тенкĕне ытларах çемьесенче çурт-йĕр условийĕсене лайăхлатма – çурт-йĕр туянма илнĕ кредитсене саплаштарма е процентсене тÿлеме яраççĕ. Виçĕ çул тултарнă ачасен амăшĕсенчен 327 заявлени пулнă. Вĕсем пурăнмалли çурт-йĕр туянма, харпăр хăй çуртне тума, пая кĕрсе çурт-йĕр илме заявлени панă. Пĕтĕмĕшле сумма вара 105,5 миллион тенкĕпе танлашать.

Ачасене вĕрентессипе республикипе 54 заявлени йышăннă. Ку вăл 1 миллион та 600 пин тенкĕпе пулать. Ача амăшĕсен пухăнакан пенсине пысăклатма хальлĕхе заявленисем пулман.

Çавна та каласа хăвармалла. 2010 çулхи декабрĕн 13-мĕшĕнче йышăннă 357-ФЗ № «О федеральном бюджете на 2011 год и на плановый период 2012, 2013 годов» Федераллă саккунпа килĕшÿллĕн кăçал ача амăшĕн капиталĕн сумми 365698,4 тенкĕпе танлашать. Ку вăл иртнĕ çулхинчен 22,3 пин тенкĕ е 6,5 процент пысăкрах.

МĔНЛЕ ДОКУМЕНТСЕМ КИРЛĔ-ХА?

Пурăнмалли çурт-йĕр çĕклеме, ăна реконструкцилеме е çакăншăн компенсаци тивĕçме амăшĕн капиталĕн укçине илес тесен мĕнле документсем хатĕрлемелле-ха?

Унăн **пĕрремĕш пайĕ** валли сертификат хуçин е унăн мăшăрĕн çурт лартма палăртнă çĕр участокĕ тĕлĕшпе харпăрлăх ирĕкĕ е унпа ялан усă курма ирĕк пуррине, е еткерлĕх шучĕпе ĕмĕрлĕхе куçнине çирĕплетекен документ копийĕ, е лаптăка арендăна илнин килĕшĕвĕн копийĕ, е унпа вăхăтлăх тÿлевсĕр усă курмалли ирĕке ĕнентерекен ĕç хучĕ; сертификата тивĕçлĕ çынна е унăн мăшăрне строительство валли ирĕк пани; сертификат хуçин е унăн мăшăрĕн харпăр хăйĕн çурчĕн строительстви тĕлĕшпе харпăрлăх ирĕкне патшалăх регистрацийĕ тунин свидетельстви (енчен те амăшĕн капиталне çурта реконструкци тума яраççĕ пулсан); строительство тума ирĕк илнĕ çын амăшĕн капиталĕ шучĕпе çĕкленĕ е реконструкциленĕ объектăн кадастр паспортне панă хыççăн ултă уйăх иртиччен ăна сертификат хуçин, унăн мăшăрĕн, ачисен (çав шутра пĕрремĕш, иккĕмĕш, виççĕмĕш тата вĕсем хыççăнхи пепкисен) пĕрлехи харпăрлăха кĕртни пирки кашнин пайĕн виçине уйрăммăн палăртса çырнă обязательство; банкра уçнă счетăн реквизичĕсене çирĕплетекен документ.

Ултă уйăх иртсен **иккĕмĕш пайне** тивĕçме Пенси фондне харпăр хăйĕн çурчĕн никĕсне янине, стенасене хăпартнине, тăррине витнине е реконструкци ĕçĕсем тунине çирĕплетекен, кунпа пĕрлех пурăнмалли лаптăк учет норминчен кая мар ÿснине ĕнентерекен документ çитермелле.

КĂШТАХ РЕКОНСТРУКЦИ ПИРКИ

РФ Хула строительствин кодексĕн 1-мĕш статйин 14-мĕш пунктĕнче палăртнă тăрăх реконструкци туни – капиталлă строительство объекчĕсен, вĕсен пайĕсен параметрĕсене (çÿллĕшне, хутсен (этажсен) шутне, лаптăка, производство хăвачĕсен кăтартăвĕсене) ÿстерни. Вĕсене пурнăçламашкăн çĕр участокĕ вырнаçнă çĕрти вырăнти хăй тытăмлăх органĕсенчен вунă çуллăха ирĕк илмелле.

Е. АЛЕКСАНДРОВА,
РФ Пенси фончĕн районти управленийĕн пуçлăхĕ.

Пĕр ĕнешĕн – пĕр пин тенкĕ

Патшалăх пулăшăвĕпе усă курмалла

Иртнĕ çул çăмăлах пулмарĕ, уйрăмах çĕр ĕçченĕсемшĕн çанталăк пысăк йывăрлăх каларса тăратрĕ. Çавна май ял çынни выльăх-чĕрлĕх валли хĕл каçмалăх тырă, утă-улăм çителĕклĕ янтăлама пултараймарĕ. Çапла вара вĕсен йышĕ палăрмаллах чакасси те куç кĕрет. Çапах та патшалăх агропромышленность комплексĕнче вăй хуракансене алă тăсса пачĕ. Чи малтанах вара ку пулăшу ял хуçалăхĕсене пырса тиврĕ, выльăх-чĕрлĕх валли апат туянма субсиди уйăрса пачĕ. Çавна май район тулашĕнчи регионсенчен Ильич ячĕпе хисепленекен, «Ударник» тата «Свобода» хуçалăхсем утă-улăм чылай кÿрсе килчĕç. Халĕ вара патшалăх пулăшăвĕ уйрăм хушма хуçалăхсем патне те çитрĕ. Çавна май çынсене выльăх апачĕ туянма субсиди уйăрса параççĕ. Халиччен патшалăх шайĕнче ял çыннисем валли кун йышши пулăшу пулманччĕ. Çак çăмăллăхпа тĕплĕнрех паллашас тĕллевпе эпĕ Чăваш Республикин Ял хуçалăх министерствин финанспа кредит политикин пайĕн тĕп специалистне О.В. МАКАРОВĂНА калаçăва чĕнтĕм.

– Ольга Витальевна, патшалăх пулăшăвĕ камсене пырса тивет-ха?

– Чăваш Республикин «О республиканском бюджете Чувашской Республики на 2011 год и на плановый период 2012 и 2013 годов» Саккунĕпе килĕшÿллĕн ку пулăшу уйрăм хушма хуçалăхра ĕнесен йышне сыхласа хăваракан çынсене пырса тивет. Субсидие çĕр ĕçченне пулăшас, çапла майпа вĕсен йышне тата сĕт туса илессине сыхласа хăварас тĕллевпе уйăраççĕ. Ку пулăшупа выльăх-чĕрлĕх валли апат туянма усă курма пулать.

– Хуçалăхри пĕр ĕне пуçне миçе тенкĕ субсиди тивет тата вĕсен йышĕ ытларах пулсан еплерех субсидилеççĕ?

– Пĕр ĕне пуçне пĕр пин тенкĕ пулать. Хуçалăхра икĕ е ытларах ĕне пулсан кашниншĕнех субсиди илме ирĕк пур, паллах эсир вĕсем пирки хуçалăх кĕнеки (похозяйственная книга) çине çыракана тĕрĕс çыртарнă пулсан. Хăçат вулакансем астăваççĕ пулĕ ĕнтĕ декабрь уйăхĕнче ку енĕпе яваплисем выльăх-чĕрлĕх йышне килренех çырса çÿрерĕç. Çавăнпа та 2011 çулхи январĕн 1-мĕшĕ тĕлне палăртнă кăтартусем кирлĕ. Патшалăх пулăшăвĕпе пурин те усă курма тăрăшмаллах.

– Ял çыннин чи малтан хăш специалист патне каймалла-ха?

– Ку ĕç пирки январĕн 24-мĕшĕнчен кая юлмасăр, маларах пулсан вара аванрах та, ял тăрăхне каймалла, субсиди ыйтса заявлени çырмалла. Перекет банкĕн е «Россельхозбанк» УАО уйрăмĕсенче маларах уйрăм счет уçман пулсан ăна уçмалла. Заявлени çине банкри хăвăрăн счечĕ, ИНН номерне тата паспорт çинчи кăтартусене палăртмалла. Палăртса хăваратăп, ялсенче ИНН илменнисем те пур, çавăнпа вĕсен те ял тăрăхне кайса заявлени çырмалла. Ытти хушма ĕçе ял тăрăхĕн специалисчĕсем пурнăçлаççĕ. Çак хатĕр документсен пуххине вĕсем пирĕн пата январĕн 31-мĕшĕнчен кая юлмасăр тăратаççĕ. Эпир вара документсен тĕрĕслĕхне пăхса тухатпăр, хăш-пĕр кăлтăк тупăнсан вĕсене каялла паратпăр. Çынсен уйрăм счечĕсем çине субсиди февраль уйăхĕнчен пуçласа куçма тытăнать.

– Çак пулăшăва хăш шайри бюджетран саплаштараççĕ-ха?

– Уйрăм хушма хуçалăх тытса пыракансем валли уйăракан субсиди республика бюджетĕнчен саплашăнать.

– Патшалăх пулăшăвĕпе пурте тĕллевлĕ те тĕрĕс усă курасса шанас килет. Тен çав хушăрах урăхла шухăшлакансем те тупăнĕç?

– Тĕлĕрен пулма пултарать, уйрăмах выльăх-чĕрлĕх йышне тата ытти документсене тĕрĕс хатĕрлеме ыйтас килет. Енчен те ултав çиеле тухрĕ пулсан Чăваш Республикин Ял хуçалăх министерстви субсидие вăтăр кун хушшинче каялла тавăрса памалли пирки хут ярса парать. Çапах та çын çак укçа-тенкĕне каялла памарĕ пулсан суд шыраса илет.

– Вăрттăнлăхах мар пулĕ, пирĕн района ку тĕлĕшпе мĕн чухлĕ укçа-тенкĕ уйăрма палăртнă?

– Паллах вăрттăнлăх мар. Малтанласа ĕне выльăх шутне палăртнă тăрăх района 10 миллион та 770 пин тенкĕ уйăрса пама пултарĕç. Вăл шутран 3 миллион та 355 пин тенки – ял хуçалăх предприятийĕсемпе фермер хуçалăхĕсене, 7 миллион та 415 пин тенки – хушма хуçалăх тытакансене.

Р. ИЛЛАРИОНОВА калаçнă.

Паллашăр: çĕнĕ юрă

Муркашри искусство шкулĕ

(Асăннă шкула Ф.С. Васильев ятне панă май).
Сăввипе кĕвви В. Романовăн.
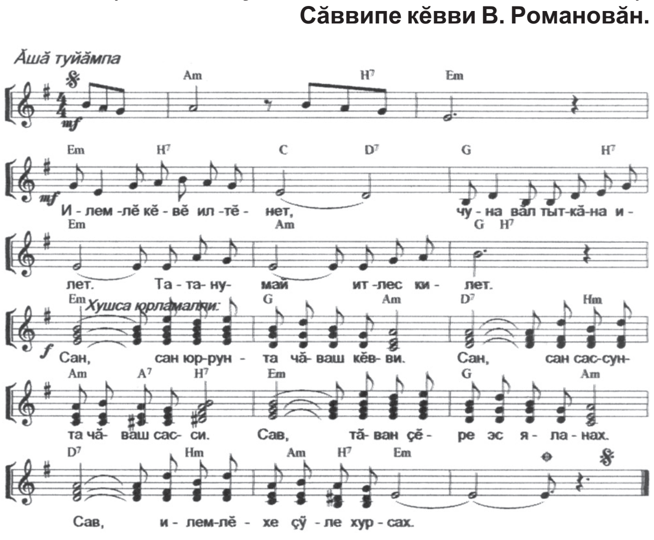
1. Илемлĕ кĕвĕ илтĕнет,
Чуна вăл тыткăна илет.
Татах нумай итлес килет.

Хушса юрламалли:
Сан, сан юррунта – чăваш кĕвви,
Сан, сан сассунта – чăваш сасси.
Сав тăван çĕре эс яланах,
Сав илемлĕхе çÿле хурсах.

2. Эпир – искусство шевлисем,
Хĕветĕр акнă калчасем.
Тавах сире, учительсем.

Хушса юрламалли:
3. Çут çăлтăр янкăр тÿпере,
Вăл хăй патне чĕнет пире.
Муркаш ятне çĕклер çÿле.

Хушса юрламалли:

Кил тата хушма хуçалăх

Хĕл варринчи чечек тĕнчи...

Ялти илем

Тăван кил-çурт ăшшинчен пахараххи çуккине аякри çĕрсенче нумай вăхăт çӳресен нихăçанхинчен ытларах чĕре çумне илетĕн. Анне алли, хăвна кунçул панă хĕрарăмăн ăшă кулли, вăл хыпаланмасăр сăпайлă пуплени, унăн ĕçĕсем куç тĕлне пулни – пĕр самантрах ачалăха тавăраççĕ, çĕнĕ ĕмĕт-тĕллевсем çуратаççĕ. Çакă вăл анне ăшшипе тулнă атте килĕнче кăна пулайрать...

Кашмаш ялĕнчи Львов ячĕллĕ урамри эсир сăн ӳкерчĕкре куракан Светлана Сильвестровна Шапошниковăн (мăшăрĕ Анатолий вăхăтсăр çĕре кĕчĕ) кил-çурчĕ катаранах ыттисенчен уйрăмраххăн курăнса ларать. Кил хуçалăх проекчĕпе мар (вăл та пур паллах) – тирпейлĕхĕпе, çу кунĕсенче чечексен ытамĕнче пулнипе.

Килте выльăхсене ирхи пуçтарсан чун туртнипех асăннă хуçалăха тухса утрăм. Светлана мана алăк умĕнчи пӳлĕмре çӳллĕ ӳссе кайнă абутилонпа дуранта чечек йывăççисем айĕнче кĕтсе илчĕ. Алăк урати урлă каçсанах ковер çине ярса пусни тата чечексен тĕнчине пуçламăш утăм туни çийĕнчех эпĕ асамлăх тĕнчине килсе кĕнине систерчĕ. Анчах ку умри куравăн пĕр пайĕ кăна пулчĕ-ха.

– Юмахри пек пурăнатăр. Чăваш хĕрарăмĕн ăçтан кун чухлĕ вăй-хăват тухать? – интереслентĕм Светăран пысăк калаçăва пуçланă май.

– Йывăç лартнă, ачасем çуратнă, пурăнмалли пӳрт-çурт çавăрнă – тата мĕн кирлĕ? Манăн паянхи тĕп тĕллевĕм тирпейлĕхе аталантарасси тата чечексем ытларах лартасси, çак илеме çын курмалла çул парасси, – хĕр чухнехилле шăппăн та вăтанчăклăн каларĕ тавраri чечексем çинчен куç илмесĕр манăн пĕлĕшĕм.

Света 1990 çулта качча тухнă та çамрăк мăшăр çийĕнчех пӳрт-çурт çавăрма çĕр илессипе тимленĕ. Тăрăшни харама кайман – 90-мĕш çулсем варринче Шапошниковсем Кашмашри çĕнĕ урамра çуртйĕр çавăрма çĕр участокĕ илеççĕ. Вунă çултан çĕнĕ çĕрте пурнăç вĕреме пуçлать. Кунтах Светланăн ачалăхри ĕмĕчĕсем вăй илеççĕ: чечек тĕнчи тымар ярать.

– Тирпейлĕхе питĕ юрататăп. Манăн йăмăксемпе шăллăмсен (эпир пурĕ 7-ĕн) çемйисенче те вăл çаплах. Атте-анне çапла вĕрентнĕ пуль, – сĕтел çине чей хатĕрленĕ май калаçать Светлана Сильвестровна.

Ашшĕ-амăшĕ тенĕрен. Сильвестр Ильич хăйĕн ĕç ĕмĕрне «Свобода» хуçалăхра водительте иртерчĕ. Унăн мăшăрĕ Нина Петровна вара çак хуçалăхăн уй-хир бригадинче, сысна ферминче нумай çул вăй хунă. Çемьери ачасем кашниех ĕçе юратни те – нумай ачаллă çемьен пуянлăхĕ. Света чечекпе туслашасси те ашшĕне инçетри рейсран тавраннă çĕре чечекпе кĕтсе илессинчен пуçланчĕ. Çак тĕллевпе вăл 4-мĕш класра вĕреннĕ чухнех уй-хир бригадинчен ĕçлесе тавраннсан анкартине пĕр пĕчĕк йăран чечек акнăччĕ. Çумран тасатса, вăхăтра шăварса тăни харама каймарĕ ун чухне. Чечек букетне алла илнĕ хыççăн ашшĕ хăйне утьăкка туни вара хĕр ачашăн пысăк парне вырăннех пулчĕ. Ку вăл Светăн пĕтĕм пурнăçне тепĕр майлă çавăрса хучĕ: хĕр ача чечекпе ытларах та ытларах интересленме пуçларĕ.

Унтанпа 30 çул ним сисĕнмесĕрех иртсе кайрĕ. Света паян чечек туса илессипе, унăн илемĕпе кил-çурта хăт кĕртессипе пысăк маçтăр. Кĕнеке-журнал та нумай ку енĕпе.

– Ача чухне çынсен килĕсенчи чечексем хăйсем

патне илĕртетчĕç пулсан, паян манăн хамăн кил хуçалăхра чечек тĕнчи. Пӳртре кăна вун-вун тĕслĕ 78 чечек куршакĕ. Вĕсенче 7 тĕслĕ фиалка, цикламин, монстера, тĕрлĕрен герань, хризантема, роза, каланхоэ, клоксиния, примула, бегони, лили т. ыт. те. Ир пулсан кашниннех калаçса тухатăп, пурин пурнăçĕпе те интересленетĕп. Вĕсем пирĕнешкелех чĕрĕ чунсем вĕт. Чечексене татах та ытларах лартас килет. Çавăнпа та килти хушма хуçалăхра сĕт сутса тунă укçа-тенкĕпе те йăлтах чечексем туянас тĕллевпе усă куратăп, – куçĕсене чӳречесем умĕнче ларакан фиалкăсем çинчен илмесĕр сăмахлать С. Шапошникова.

Кашни кĕтесрех чечек хуçаланнине пăхнă май сывăрмалли пӳлĕмри гибискус, каланхоэпе хатиора, 8 çул ӳсекен дизиготека, шурă куршаксенчи гиппиаструм чечек тĕнчин пуянлăхне вăйлатаççĕ кăна.

Пӳртри пекех çу кунĕсенче урамра та Светăсен пӳрчĕ чечек ытамне пулать. Роза, лили, крокус, тюльпан, нарцисс, примула, ирис, пион... Вĕсене йĕркене пĕлсе лартнипе пӳрт умĕ çу каçипех илемлĕ чечексен ытамĕнче. Çуркунне малтанах крокус, примула, тюльпанпа нарцисс çурăлаççĕ. Ыттисем вара – хăйсен йĕркипе. Урамра пурĕ 34 тĕрлĕ чечек ӳсет. Кашнин хăйĕн йăранĕ, çирĕплетнĕ вырăнĕ. Кил картинче алтнă çăл патне пымалли утма çула та чечек тĕнчин артерине аса илтерет.

– Анкартине ĕçлеме тухсан та чечек куçран ан кайтăр тесе унта та чечек йăранĕ йĕркелерĕм. Вуншар чечек илем кӳрет халĕ манăн анкартине, – терĕ пахчари шурă юр çинелле пăхса кил хуçи хĕрарăмĕ.

Чечекпе кăна пурăнмасть Света. Унăн пахчинче хăярĕ-помидорĕ те, кишĕрĕпе ыхрийĕ те, суханĕ-купăстийĕ те, çĕр улмийĕ те пур. Çавăнпа çу пуçламăшĕнче ăна викторина çырли сутма пасара тухнине те курма пулать.

– Ĕçрен ютшăнмастăпха, анчах хамран татах вăйлăрах ĕçлекенсене куратăп та хам ĕçлесе çитерейменнишĕн пăшăрханатăп, – терĕ сăмахăмăра вĕçленĕ май ывăннине чечексемпе калаçса иртернине пĕлтерсе икĕ ывăл амăшĕ.

Çакна та каласа хăвармалла. Кил таврашĕнчи тирпейлĕхе хаклассине çулсерен ирттерекен район конкурсра С. Шапошникова хуçалăхĕ 2006 çулта 3-мĕш вырăна тухнăччĕ. Паян та çак конкурса хутшăнас пулсан вăл малтисен ретĕнчех юласса шанатăп кăна.

А. БЕЛОВ.

Шĕшкĕ тата măйăр

Усăллă ӳсен-тăран

Хурăнсен йăхне кĕрекен çак ӳсен-тăран 7 метр çӳллĕш ӳсет. Пуш тата ака уйăхĕсенче чечеке ларать. Măйăрĕ вырма тата авăн уйăхĕсене пиçсе çитет.

Эмел чĕр-таварĕ вырăнне пиçсе çитнĕ măйăра, шĕшкĕ вуллин хуппине, çулçисемпе тымарĕсене усă курма пулать. Măйăра кĕркунне пуçтараççĕ. Кирлех пулсан кăмакара е сушилкăсенче 60-70 градусра типĕтеççĕ. Çулçăсене шĕшкĕ чечеке ларсан пухаççĕ. Вĕсене сулхăнра типĕтеççĕ. Вулă хупписене çуркунне пуçламăшĕнчех касмалли шĕшкĕлĕхре пухсан аван. Вĕсене лайăх уçălса тăракан пӳлĕмре типĕтмелле. Măйăрсемпе çулçăсем пĕр çул, вулă хуппи 2 çул упранаççĕ.

Çулçăсенчен хатĕрленĕ шыва çапла хатĕрлемелле: 20 грамм вĕтетнĕ типĕ çулçăна 200 мл вĕретнĕ шывпа ярса 4 сехет лартмалла. Хыççăн сĕрмелле. Венăсен варикозĕ, ура тунин язви, ӳт айне юн кайнă чух талăкра 4 хутчен 50-шар миллилитр ĕçмелле.

Вулă хуппинчен хатĕрлекен шыва вĕтетнĕ хупăна 200 мл вĕри шывпа ярса, 5 сехет тытса, хыççăн сĕрсе янтăламалла. Венăсен варикозĕ, ура тунин язви чух çак шĕвеке талăкра 4 хутчен 50-шар миллилитр ĕçмелле.

Типĕтнĕ çулçăпа вулă хуппин хутăш шывне хатĕрленĕ чух вĕтетсе хатĕрленĕ 25 грамм хутăша 250 мл вĕри шывпа ярса 4 сехет тытнă хыççăн сĕрмелле. Венăсен варикозĕ, ура тунин язви, тромбофлебит чухне апат çиес умĕн кунне 3-4 хутчен 50-шар миллилитр ĕçмелле.

Çулçăсенчен вĕретнĕ шыва хатĕрлеме 20 грамм çулçăна 400 мл шывра 10 минут вĕретмелле те 30 минут лартнă хыççăн сăрăхтармалла. Унпа гипертони чирĕсем чух, пӳре, пĕвер чирĕсем пулсан кунне 2-3 хутчен 100-шер мл. ĕçсе усă курмалла.

Тĕплĕ ваклаnă măйăра шывпа хутăштарсан юнлă хăснă чух, тытамакпа колит чирĕсем аптăратнă вăхăтра 50-шар миллилитр кунне 3 хутчен ĕçмелле (200 грамм măйăра 200 миллилитр шыва ямалла).

200 грамм măйăра 50 грамм пылпа лайăх кăна хутăштарсан юн сахал чухне апат çинĕ хыççăн кунне 3 хутчен 25-шер грамм ĕçмелле.

Măйăр çăвĕпе пуçа сĕрни çӳçе ӳсме пулăшать.

Грексемпе римлянсем шĕшкĕ тураттине таса тесе йышăннă. Вĕсен шучĕпе вăл вăрттăнлăхсене шыраса тупма, пушара сӳнтерме, çулăма чарма пулăшнă. Çавăнпа вĕсем кашни килтех пулнă. Măйăр хăй вара пурнăç тата ĕмĕрлĕх палли шутланнă.

А. ЗАЙЦЕВ, ăсчах.

Хĕрлĕ кăшманран – салат

45 минут вĕретнĕ хĕрлĕ кăшмана сивĕ шывра сивĕтмелле. Тасатса терка витĕр кăларсан ыхра тата майонез хушса симĕс ӳсен-тăранпа илемлетсе турилккене хумалла. Апачĕ тутлă пултăр!

Пахчаçăн уйăх календарĕ

Январь

Çур хĕле çитрĕмĕр. Кун тавраннă май унăн тăршшĕ те хушăнсах пырать. Çапла вара çурхи агротехникăлла ĕçсем пирки те, интереслĕ те пĕлтерĕшлĕ ял хуçалăх культурисен вăрлăхĕсене, минераллă удобренисене, хурт-кăпшанкăсемпе тата чир-чĕрпе кĕрешмелли препаратсене, ĕç хатĕрĕсене туянасси çинчен те паянах шутлани вырăнлă. Пахчари улма тата çырла йывăççисене юр пусăртса туратсене хуçса пăрахасран вĕсене вăхăтăн-вăхăтăн силлесе илмелле. Кăшлакан чĕр чунсем сăтăр тăвасран вĕсен таврашĕнчи юра таптаса пусăрăнтармалла. Упрама хунă чечексен суханĕсем епле хĕл каçнине тĕрĕслемелле, япăхнисене уйăрса илмелле.

Кун вăрăмланма пуçланипе усă курса пӳлĕмре симĕсле çиме петрушка, сухан лартма юрать. Кăрлач уйăхĕн 2-мĕш çуррине пӳртре ӳсен-тăран ӳстерекенĕн çак ĕçсем пирки манмалла мар:

кăрлачăн 17-19-мĕшĕсенче (7 сехет çурăччен) пӳлĕмри чечексене, симĕсле апатра усă курмалли ӳсен-тăрана минераллă удобренисемпе апатлантармалла. Пĕр çул ӳсекен чечексем (сальвия, лобелия, Шабо гвоздика т. ыт. те) акмалла;

кăрлачăн 19-21-мĕшĕсенче (23 сехет те 14 минутчен) акма-лартма юрăхсăр вăхăт. Çак кунсенче çĕр хатĕрлемелле, кирлĕ вăрлăхпа минераллă удобренисем туянмалла;

кăрлачăн 21-23-мĕшĕсенче (23 сехет те 59 минутчен) петрушкăпа кăшмана калчалăх акма меллĕ;

кăрлачăн 24-26-мĕшĕсенче (2 сехет те 29 минутчен) петрушкăпа кăшмана калчалăх акмалла, георгинпа гладиолус тымаррисене пăхмалла. Пӳлĕмри чечексене касни аван пулмалла;

кăрлачăн 26-28-мĕшĕсенче (12 сехет те 37 минутчен) ӳсен-тăрансене минераллă удобренисемпе апатлантармалла, петрушкăпа кăшмана калчалăх акмалла, пӳлĕмри ӳсен-тăрансен сăтăрçисемпе кĕрешмелле;

кăрлачăн 28-30-мĕшĕсем (17 сехет те 5 минутчен) акма-лартма юрăхсăр самант, пӳлĕмри ӳсен-тăрансен сăтăрçисемпе кĕрешмелли эффективлă вăхăт.

Усăллă пахча çимĕç

Ыхра

Паянхи медицинăра ыхрапа чир пуçаракан микроорганизмсемпе кĕрешме усă кураççĕ. Ыхран пĕчĕк шăлне пĕр хушă чăмласан, вăл пĕçертнине чăтса иртерсен сирĕн çăвар ăш-чикки чир пуçаракан микроорганизмсенчен тĕппипех тасалать.

Çакă паллă, ыхра вар-хырăмра çĕрме тата йӳçме пуçланă процессене чарать. Çавăнпа та çынсем часчасах унпа варвитти, колит, вар хытнă чух усă кураççĕ.

Ыхра – шăнса пăсăлсан питех те лайăх эмел. Чи ансат мел – ыхра шăлне вакламалла та 10 минут хушши сывламалла. Кунне 3-4 хутчен туни питех те вырăнлă пулать.

Ыйту-хурав

Садри йывăççене упрар

Хĕл кунĕсем çитрĕç те пахчари йывăççемшĕн хăйне май йывăрлăхсем пуçланчĕç. Мĕнле ĕçсем туса ирттермелле-ха хĕллехи садсенче? Ку тĕлĕшпе сирĕн хаçат урлă ытти пахчаçăсен сĕнĕвĕсене пĕлес килет.

М.ПЕТРОВА.

Хӳтĕленĕ йывăçсемшĕн хĕллехи сивĕсем хăрушă мар. Тутлăхлă япаласемпе, шыв çитменнипе аптраман, чир-чĕр тата хурт-кăпшанкă сиенлемен, пуринчен ытла вăхăтра ӳсме чарăннă тата турачĕсем хытса çитнĕ йывăççем çеç лайăх хĕл каçаççĕ.

Кирек епле йывăçшăн та хĕл кунĕсем хăйне май тĕрĕслев пулса тăраççĕ. Кăçал нумай çимĕç панă тата апат çитменнипе аптранă улмуçисем хĕллехи сивĕпе сиенленеççĕ.

Сада ытти хăрушлăх та сиен кӳме пултарать. Йывăççем хĕлле типнипе, юр пуссан туратсем хуçăлнипе, шăшисемпе мулкачсем кăшланипе сиенленме пултараççĕ.

Тарăн юр ăшĕнче çамрăк йывăççем лайăх хĕл каçаççĕ.Анчах та юр сада сиен тума пултарать. Çуркунне ирĕлнĕ чухне вăл пусăрăнать, кĕрт тарăн çĕрте туратсем чĕлĕнме пултараççĕ. Вĕсем чĕлĕнни питĕ хăрушă, мĕншĕн тесен тĕп турат, вулă хупписем те сĕвĕнме пултараççĕ. Çакă пĕтĕм йывăçа сиен кӳрет. Кун пек сиенлĕхсем ан пулччăр тесен, çамрăк улмуççи турачĕсене майĕпен авса çемçе шпагатпа е ытти пиçĕ материалпа йывăç вулли çумне çыхаççĕ, анчах та вĕсем йывăç хуппине касса сиенлемелле мар. Çак ĕçе иккĕн пурнăçлаççĕ: пĕри туратсене авса çыхартать, тепри вĕсене çыхать.Туратсене ăшă кунсенче çыхмалла, сивĕ çанталăкра вĕсем питĕ патрак, авнă чухне хуçăлма пултараççĕ.

Кăнтăрла çанталăк ăшăтать, каçпа вара тăруках сивĕтсе ярать. Çакăн пек чухне йывăççем уйрăмах аманаççĕ. Хĕвелпе аманнă вырăнти йывăç хуппи типсе ларать. Хăшпĕр йышши йывăç суранĕнчен сухăр тухать.

А. МАТВЕЕВ пахчаçă.

Профилактика ĕçне вăйлатмалла

Шалти ĕçсен пайĕнче

Районти шалти ĕçсен пайĕн иртнĕ çулхи ĕç-хĕлне тишкерсе хак пама, малаллахи утăмсем пирки сӳтсе явма юн кун Муркаша Чăваш Республикин шалти ĕçсен министрĕ В. Антонов килсе çитрĕ. Район администрацийĕн пуçлăхĕ Ю. Иванов та ларăва хутшăнчĕ.

Кашни тухса калаçакана министр реформа пынă тапхăрта вĕсем хăйсен ĕçĕн малашнехи çулйĕрне епле курнине, палăртнине пĕлтерме сĕнчĕ. Çакăнтан пуçласа лару чăн-чăн ĕçлĕ калаçăва куçрĕ, пĕр енлĕн кăна пулмарĕ.

Пирĕн район территорийĕнче хулиганла ĕçсем тăвакан ушкăнсем палăрни, вĕсем пĕр хутчен кăна мар тата тĕрлĕ енлĕ преступлени туни, çĕнĕрен те çĕнĕ хушаматсем «çутални» – акă мĕн уйăрса тăрать иккен Муркаш районне республика шайĕнче. Кун пек лару-тăру Шупашкар хулинче тата республикăн кăнтăр районĕсенче ытларах вăй илнĕ. Апла пулсан районти шалти ĕçсен пайĕн сотрудникĕсен хăйсен тивĕçĕсене пахалăхлăрах пурнăçламалли пĕлтерĕшлĕ пулнине те асăнчĕ В. Антонов.

Иртнĕ çулталăкăн пĕтĕмĕшле кăтартăвĕсемпе районти шалти ĕçсен пайĕн пуçлăхĕ Е. Плечов паллаштарчĕ. Пурĕ 392 преступлени регистрациленĕ, 86,2 процентне уçса панă. Вĕсенчен 158-шĕ – ют çын пурлăхне вăрлани. Йывăр тата уйрăмах йывăр преступленисен хисепĕ ӳсни те пăшăрхантаракан пулăм. Вĕсене уçса парасси ӳснĕ пулин те çакнашкал преступленисем пурри пакунлисене эффективлăрах мелсем тупма хистет.

Лару-тăру пĕтĕмпех йĕркеллĕ пулма пултарайманнине министр та ăнланать. Кашни преступление уçса пани – чылай сотрудникăн ĕçĕ. Çавăнпа та министр йĕркене пăсни çинчен информаци мĕнле майпа çитнипе, унпа мĕнле ĕçлеме пуçланипе те кăсăкланчĕ. Йĕркене пăсни çинчен килекен хыпарсем тĕлĕшпе çийĕнчех ĕçлеме тытăнсан çеç халăхăн шанчăкĕ çухалмасть. Апла ĕçри дисциплина та çирĕп пулмалла. Халĕ, реформа вăхăтĕнче, çакăн çине уйрăмах пысăк тимлĕх уйăрни паллă. Штат чакать пулин те шалти ĕçсен пайĕн ĕçĕ, тивĕçĕсем çавсемех юлаççĕ.

Пирĕн район Шупашкар çывăхĕнче вырнаçнăран канмалли кунсенче тĕп хулана «канма» кайса килекенсемпе те тĕплĕнрех ĕçлеме палăртрĕç ларура. Наркотиксен тата хĕç-пăшалăн саккунсăр çаврăнăшĕ тĕлĕшпе те лару-тăру çирĕпрех тишкерӳсем ыйтать. Темиçе хут преступлени тунисемпе шалти ĕçсен пайĕ районти хăй тытăмлăх органĕсемпе çыхăнса ĕçлеме палăртрĕ. Тĕпрен илсен вара профилактика ĕçне татах та вăйлатма, çирĕплетме тивет: преступленисене асăрхаттарма тăрăшмалла.

Н. НИКОЛАЕВА.

Милици хроникинчен

Алăсем «çӳлте», апла – пуçсенче пушă

Çĕнĕ çул уявĕпе канмалли кунсем вунă куна тăсăлни районти пурнăç лăпкăрах пулнине пĕлтермерĕ. Кунсерен шалти ĕçсен пайне çемьесенче харкашусем, хирĕçӳсем пулни çинчен хыпарсем килчĕç.

Ытларах чух вĕсем эрех кĕленчинчен пуçланнисемех. Вăй виçессипе вара хĕрарăмсем те, арçынсем те маттур. Пĕр-пĕрне алă-урапа çеç мар, алла мĕн лекнĕ çавăнпа «тăн параççĕ». Москакассинче пурăнакан хĕрарăм, сăмахран, хăйне хĕненĕ хыççăн упăшкине çĕçĕпе темиçе çĕртен те тирсе пĕтерет. Кармăшра пурăнакан арçын вара пĕрле пурăнакан хĕрарăма хыççăр пуканпа пуçĕнчен тăватă хутчен çапать. Анчах та çапла тунипе пурнăç лайăх енне улшăнмасть пулĕ.

Вăрăсемшĕн уяв çук

Иртнĕ кунсенче Муркашра вырнаçнă пĕр пĕрлешӳ цехĕнчен 16 çулхи «маттур» каччă сварка аппаратне вăрласа тухнă. Ăна тупса палăртнă ĕнтĕ. Малта – уголовлă статьяпа килĕшӳллĕн явап тытасси.

Етĕрне районĕнчен килнĕ амăшĕпе хĕрĕ Уйкас Янасал ял тăрăхне кĕрекен Купăрля ялне «хăнана» килнĕ. Кил хуçине хăратса, вăл хирĕçленине пăхмасăр вăрăсем темĕн те вăрласа тухнă: компьютертан пуçласа тутăхман тимĕртен тунă кашăксем таранах! Кил хуçисене 40 пин тенкĕ майлах тăкак кӳнĕ. Ку тĕлĕшпе уголовлă ĕç пуçарнă.

Пичете районти шалти ĕçсен пайĕн материалĕсем тăрăх хатĕрленĕ.

Православи уявĕсем

Пур чиркӳре те кĕлĕсем иртĕç

Январĕн 19-мĕшĕ. Çак кун Иисус Христос Турăна тĕне кĕртнĕ кун пулнипе паллă. «Çавăн чухне Иисус Галилейран Иордан хĕррине Иоанн патне шыва кĕме пынă. Иоанн Ăна чарса: «Санăн мана шыва кĕртмелле, Эсĕ ху ман пата килтĕн-и?» – тенĕ. Иисус ăна хирĕç: «Ан чар халĕ, пирĕн пур тĕрĕслĕхе те çапла тума кирлĕ», – тенĕ. Иоанн вара Ăна чарман. Иисус шыва часах кĕрсе тухнă. Çав вăхăтра Иоанн Турă Сывлăшĕ кăвакарчăн пек курăнса Иисус çине аннине курнă. Тата çӳлтен: «Çакă манăн савнă Ывăлăм, Манăн ирĕкĕм Ун çинче» тесе каланă сасă илтнĕ».

Çак пайра Иисус Христос Турăна тĕне кĕртнĕ кунăн пĕлтерĕшĕ. Христос Турă çынран – Иоанн Креститель çветтуйĕнчен – тĕне кĕнĕ. Çапла туса вăл «пур тĕрĕслĕхе те тунă», тĕне кĕртессин малашлăхне сăваплатса панă.

Çак пысăк та чăннипех сăваплă уяв ячĕпе пĕтĕм чиркӳсенче кĕлĕсем пулаççĕ.

Спорт

Сурхури ăмăртăвĕсенче

Январĕн 6–7-мĕшĕсенче Шупашкарта йĕлтĕрçĕсен йăлана кĕнĕ «Сурхури ăмăртăвĕ» иртрĕ. Унта пирĕн районти ачасемпе çамрăксен спорт шкулĕ çулсерен хутшăнать. Кăçал та çак спорт шкулĕнче вăй хуракан Э.А. Гордеев тренерăн (Ярапайкасси уйрăмĕ) 8 воспитанникĕ, В.Т. Моисеев тренер (Калайкасси уйрăмĕ) патĕнче ăсталăха туптакан 7 çамрăк йĕлтĕрçĕ хутшăнчĕç.

10 çухрăма ирĕклĕ майпа йĕлтĕрпе чупса Анастасия Костина (Ярапайкасси) 1-мĕш вырăна тухма пултарнă. Вăлах классика мелĕпе 5 çухрăмлă дистанцире те çĕнтерӳçĕ пулса тăнă. Çак уйрăмрах ăсталăха туптакан Светлана Соколова 3 çухрăмлă дистанцие тăваттăмĕш чупса тухма вăй çитерни те шанăç çуратать.

Хамăр инф.

Объявления

Я, собственник земельной доли Сальникова Валентина Николаевна, объявляю о выделении земельного участка в счет земельной доли площадью 2,92 га пашни, расположенного на территории землепользования СПК «Восток» Моргаушского района Чувашской Республики, Орининского сельского поселения, участок расположен в южной части кадастрового квартала 21:17:110301.

Мы, собственники земельных долей Сальников В.М., Сальников В.В., объявляем о выделении земельных участко в счет земельной доли площадью по 1,46 га пашни каждый, расположенных на территории землепользования СПК «Восток» Моргаушского района Чувашской Республики, Орининского сельского поселения, участок расположен в южной части кадастрового квартала 21:17:110301.

Все претензии принимаются в течении месяца после выхода объявления в администрации Орининского сельского поселения.

Настоящим извещением уведомляем заинтересованных лиц, участников долевой собственности земельных долей единого земельного массива, расположенного на территории СПК «Восток» Моргаушского района Чувашской Республики, а земли собственников смежных земельных долей и участников, входящих в состав земель сельскохозяйственного назначения Моргаушского района ЧР, о проведении собрания по согласованию местоположения границ, выделяемой в счет земельной доли, расположенной по адресу: ЧР, Моргаушский район, Орининское сельское поселение, в южной части кадастрового квартала 21:17:110301.

Заказчики работ, собственники в праве общей долевой собственности на земельный участок гр. Сальников Виталий Михайлович, проживающий по адресу: ЧР, Моргаушский район, д. Молгачкасы. Паспорт серии 9700 № 209596 выдан Моргаушским РОВД Чувашской Республики от 17.07.2001 г.; гр. Сальников Владимир Витальевич, проживающий по адресу: ЧР, Моргаушский район, д. Молгачкасы. Паспорт серии 9700 № 134427 выдан Моргаушским РОВД Чувашской Республики от 10.05.1975 г.; гр. Сальникова Валентина Николаевна, проживающая по адресу: ЧР, Моргаушский район, д. Молгачкасы. Паспорт серии 9700 № 209597 выдан Моргаушским РОВД Чувашской Республики от 17.07.2001 г.

Согласование местоположения границ состоится 15.02.2011 г. по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 4 с 8 до 17 часов.

Возражения по проекту межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельного участка на местности необходимо направлять по адресу: 429530, с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 4, ООО «Земля».

В объявлении собственников земельных долей, опубликованном В №№ 109-110 (7851-7852) от 25 декабря 2010 года на 5 стр. в конце текста добавить: «Согласование местоположения границ состоится 25.01.2011 г. по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5 офис ООО «Аршин» с 8 до 17 часов.

Возражения по проекту межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельного участка на местности необходимо направлять по адресу: 429530, с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5 офис ООО «Аршин».

* * *

Я, собственник земельной доли Волков Николай Александрович, объявляю о выделении земельного участка в счет земельной доли площадью 13800 кв. м. пашни, расположенного на территории землепользования бывшего СХПК «Сеятель» Моргаушского района Чувашской Республики, Ярославского сельского поселения, участок расположен в центральной части кадастрового квартала 21:17:130501.

Все претензии принимаются в течении месяца после выхода объявления в администрации Ярославского сельского поселения.

Настоящим извещением уведомляем заинтересованных лиц, участников долевой собственности земельных долей единого земельного массива, расположенного на территории землепользования бывшего СХПК «Сеятель» Моргаушского района Чувашской Республики, а земли собственников смежных земельных долей и участников, входящих в состав земель сельскохозяйственного назначения Моргаушского района ЧР, о проведении собрания по согласованию местоположения границ, выделяемой в счет земельной доли, расположенной по адресу: ЧР, Моргаушский район, Ярославское сельское поселение, в центральной части кадастрового квартала 21:17:130501.

Заказчик работ, собственник в праве общей долевой собственности на земельный участок гр. Волков Николай Александрович, проживающий по адресу: ЧР, Моргаушский район, д. Ярославка. Паспорт серии 9709 № 727069 выдан ТП УФМС России по ЧР в Моргаушском районе от 27.06.2009 г.

Согласование местоположения границ состоится 15.02.2011 г. по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5 офис ООО «Аршин» с 8 до 17 часов.

Возражения по проекту межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельного участка на местности необходимо направлять по адресу: 429530, с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5 офис ООО «Аршин».

Пĕлтерӳсем. Объявления

ФИЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНЫЙ КОМПЛЕКС «СЫВЛĂХ» С. МОРГАУШИ ПРЕДЛАГАЕТ ВАШИМ УСЛУГАМ:
- Спортивный зал – для проведения спортивно-массовых мероприятий.
- Атлетический зал – для проведения занятий по пауэрлифтингу, тяжелой атлетике, фитнесу.
- Бассейн на три дорожки – 25 метров.
- Зал аэробики и фитнеса.
- Настольный теннис и бильярд.
- Стандартную хоккейную площадку.
- Освещаемый в вечернее время каток (в зимний период).
- Комплексную спортивную площадку (в летний период).
- Прокат коньков и лыж.
- Катание на катамаранах на естественном пруду вокруг великолепного фонтана.
- Зал для занятий вольной и классической борьбой, восточными единоборствами.
- Зал для занятий боксом, оборудованный профессиональным рингом.
- Сауна (финская).

ПРИГЛАШАЕМ К СОТРУДНИЧЕСТВУ ОРГАНИЗАЦИИ, ПРЕДПРИЯТИЯ, УЧРЕЖДЕНИЯ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМ СОБСТВЕННОСТИ И ЧАСТНЫХ ЛИЦ

ДЕЙСТВУЕТ СИСТЕМА ГИБКИХ СКИДОК НА ОКАЗЫВАЕМЫЕ УСЛУГИ:
- Пенсионерам.
- Ветеранам локальных войн и конфликтов.
- Малообеспеченным семьям.
- Многодетным семьям.
- Инвалидам (по рекомендации врача).

СУЩЕСТВУЮТ РАЗЛИЧНЫЕ ВИДЫ АБОНЕМЕНТОВ НА ОКАЗЫВАЕМЫЕ УСЛУГИ:
- Разовые.
- На один месяц 12 посещений для взрослых и детей.
- На один месяц 8 посещений для взрослых и детей.
- На один месяц 4 посещения для взрослых и детей.
- Комплексные абонементы на посещение 2-х видов занятий.
- Комплексные абонементы на посещение 3-х видов занятий.
- Годовые абонементы.
- Корпоративные абонементы.

К вашим услугам комфортные холлы комплекса для проведения корпоративных мероприятий.

Мы всегда рады вам! В здоровом теле – здоровый дух!

Телефоны для справок: 8(83541)62-2-85, 62-3-58, 62-3-75.

Продаем доски хвойные 25х150мм, 50х150мм, 50х200мм; брус любого сечения. Цена договорная. Доставка по району бесплатно. Тел.: 8-903-346-40-58. 5-10.

НЕКОММЕРЧЕСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ «БЛАГОТВОРИТЕЛЬНЫЙ ФОНД «ВОЗРОЖДЕНИЕ ХРАМОВ»

Основная цель фонда: возрождение Свято-Троицкой православной церкви в с. Оринино Моргаушского района Чувашской Республики.

Также предметом деятельности фонда являются: благотворительная помощь и поддержка инвалидам, сиротам, престарелым гражданам. Зная ваше милосердие и доброту и надеясь на поддержку, обращаемся к вам с просьбой об оказании благотворительной помощи церкви через наш фонд. А фонд наш предлагает свою посильную помощь благотворителям: бесплатная юридическая консультация и представительство; «касса взаимопомощи», при фонде образована касса взаимопомощи, из средств которых будут выделяться благотворительная помощь, а также выделение возвратной беспроцентной материальной помощи до 10 кратного размера. Минимальный благотворительный взнос от 5000 рублей. Благотворителям, пожертвовавшим от 50000 рублей и выше, предлагается скидки при проектировании и строительстве, а также предоставление автотранспорта с оплатой только ГСМ в пределах Чувашии. Также размещаем информацию и остронуждающихся в средствах на сайте церкви и фонда и в рекламных материалах.

Адрес: 429530, РФ, Чувашская Республика, с. Моргауши, ул. Гагарина, 2. Тел.: 8-905-342-11-50.

* * *

Продаю: кирпич одинарный М-100; М-125; М-150; керамический полуторный М-125; двойной керамический; силикатный белый, желтый; КББ р-р 20х20х40; красный половняк, некондиция, гравмассу, керамзит. Доставка и разгрузка на манипуляторе. Документы. Тел.: 8-903-358-20-97, 8(8352) 44-20-97. 1-7.

* * *

Февральте тăваттăмĕш пăруламалли хĕрлĕ ĕне сутатăп. Тел.: 8-960-313-71-54, 8-903-346-61-99.

* * *

Продаю корову черно-пестрой масти, четвертый отел в мае. Тел.: 8-906-381-38-76.

* * *

Услуги буровой машины для рытья и углубления колодцев разного диаметра. Тел.: 8-903-379-09-01. 1-5.

* * *

Куплю корову, бычка, телку. Тел.: 8-905-342-39-43. 3-5.

* * *

Куплю бычков, телок и коров. Тел.: 8-919-671-96-26. 4-5.

* * *

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус любого сечения, жерди, подтоварник. Изготовим на заказ: срубы, беседки любого размера. Цена договорная, доставка по району бесплатно.
Тел.: 8-927-667-28-32, 8-919-656-13-84. 1-10.

Администрация Моргаушского района выражает искреннее соболезнование генеральному директору ООО «Строительный комбинат «ВязПА», члену землячества Вязову П.Н., родным и близким в связи с кончиной супруги

Светланы Алексеевны.

Муркаш районĕнчи «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат

УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ:
Чăваш Республикин Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерстви.
ЧР Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерствин «Муркаш районĕн «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат редакцийĕ» автономи учрежденийĕ.

Тĕп редактор А.И. ТИХОНОВ.

АДРЕС: 429530, Чăваш Республики, Муркаш ялĕ, Мир урамĕ, 9А çурт.
ТЕЛЕФОНСЕМ: тĕп редактор - 62-1-36, яваплă секретарь - 62-2-82, бухгалтери - 62-1-35, пайсем: общество пурнăç пайĕ - 62-2-82, экономика тата социаллă пурнăç пайĕ - 62-1-38.
Факс: 62-1-36; E-mail: morpress@cbx.ru, redaction@cbx.ru

Çыхăну, информаци технологийĕсен тата массăллă коммуникаци сферине пăхса тăракан Федераллă службăн Чăваш Республикипе – Чăваш Енпе ĕçлекен управленийĕ 2009 çулхи раштавăн 7-мĕшĕнче ПИ ТУ 21-00073 № регистрациленĕ.

Калăпăшĕ 2 пичет листи.
Ал çырăвĕсене рецензилемеççĕ, каялла тавăрса памаççĕ, 2 страницăран пысăкраххисене йышăнмаççĕ.
Рекламăпа пĕлтерӳсен чăнлăхĕшĕн вĕсене паракансем яваплă.

ИЗДАНИ ИНДЕКСĔ: 54822.
Хаçат чăвашла юн тата шăмат кунсерен тухать.
Номер дежурнăйĕ Шапошников В.Л.
Пичете панă 14.01.2011 ç.
Пичете памалли вăхăт: графикпа – 17 сех. 20 мин, чăннипе – 17 сех. 20 мин.
Заказ Тираж 4275.

Номер набран и сверстан в АУ ЧР «Редакция Моргаушской районной газеты «Çĕнтерӳ ялавĕ», отпечатан в типографии ГУП "ИПК "Чувашия": 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева,13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.